

CONCEPTELE „PRIETEN”/„ДРУГ” ȘI „PRIETENIE”/„ДРУЖБА” ÎN PROVERBE ALE LIMBILOR ROMÂNĂ ȘI RUȘĂ

THE CONCEPTS 'FRIEND'/'ДРУГ' AND 'FRIENDSHIP'/'ДРУЖБА'

IN ROMANIAN AND RUSSIAN PROVERBS

DOI: [10.56177/AUA.PHILOLOGICA.2.26.2025.art.28](https://doi.org/10.56177/AUA.PHILOLOGICA.2.26.2025.art.28)

Lector univ. dr. SANDA MISIRIANȚU
Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Abstract: In this paper, we aim to observe how friendship is represented in Romanian and Russian proverbs. The comparative analysis of proverbs from the two languages that contain the cultural concepts 'friend'/'friendship' will allow us to identify and highlight the specific features of the two languages. The linguistic-cultural information in the content of the proverbs leads to the understanding of the two peoples' vision of friendship, to the awareness of the Romanian and Russian national-cultural specificity.

Keywords: paremiology; proverb; Romanian language; Russian language; friend; friendship.

1. Considerații introductive

1.1. Imaginea conceptuală a lumii „reprezintă o bază completă de cunoștințe despre lume (preștiințifice și științifice) acumulate de-a lungul istoriei unui popor vorbitor al unei limbi”¹, consideră Marina Vladimirovna Pimenova. Atrăgând atenția asupra faptului că *imaginea conceptuală a lumii* nu coincide cu *imaginea lingvistică a lumii*, diferența constând în complexitatea structurală a celei dintâi și în nivelurile multiple ale acesteia, lingvista precizează: „Dacă, în limbă, există procese de arhaizare și de desemantizare, imaginea conceptuală a lumii acumulează tot ceea ce a fost odată cunoscut, numit și însușit.”².

1.2. Termenul „concept”, fundamental pentru lingvoculturologie, a fost definit și abordat de numeroși specialiști: Dmitri Sergheevici Lihaciov (lingvistul care a introdus, în cercetarea filologică rusească, termenii „concept” și „conceptosferă”), Iuri Sergheevici Stepanov (autor al unui dicționar de concepte și al unor studii teoretice fundamentale), Nina Davidovna Arutiunova, Valentina Avraamovna Maslova, Veronika Nikolaevna Telia, Vladimir Ilici Karasik și mulți alții³. Printre definițiile termenului „concept”, se regăsesc și următoarele:

¹ Marina Vladimirovna Pimenova, *Kontseptualnye issledovaniia i nacionalnaja mentalnost*, în „Gumanitarnyj vektor”, № 4 (28), 2011, p. 126. Disponibil online: <file:///C:/Users/user/Downloads/kontseptualnye-issledovaniia-i-nacionalnaya-mentalnost.pdf> (accesat în 7.05.2025). În original: «Концептуальная картина мира представляет собой полную базу знаний о мире (донаучных и научных), накопленную за всю историю существования народа, говорящего на языке.».

² *Ibid.* În original: «Если в языке существуют процессы архаизации и десемантизации, то в концептуальной картине мира аккумулируется всё, что когда-то было познано, названо и освоено.».

³ Pentru istoricul cercetării, vezi, de exemplu, Luiza Hamzinovna Samsitova, G. M. Bajnazarova, *Ponjatje koncepta v lingvoculturologii: istorija razvitija, struktura, klassifikacija*, în „Vestnik

„Conceptul este o reprezentare a unui fragment al lumii. O astfel de reprezentare (o imagine, o idee, un simbol) se formează prin intermediul trăsăturilor naționale, care sunt completate de trăsăturile experienței individuale și ale imaginației personale.”⁴, „Formate pe baza experienței personale și culturale, conceptele constituie patrimoniul spiritual al conștiinței unui popor, rezultatul cunoașterii lumii înconjurătoare, rezultat ce reflectă imaginea lingvistică și mentalitatea națională.”⁵.

Conceptosfera unui anumit popor (sistemul de concepte) este alcătuită din concepte universale și concepte naționale, fiecare cultură având propriile valori și propria concepție despre viață. Conceptele pe care le investigăm, în studiul de față, sunt concepte socio-culturale universale.

1.3. În lingvistica rusească, spre deosebire de cea românească, există numeroase studii consacrate conceptelor „prieten” (друг) și „prietenie” (дружба), din perspectivă lingvoculturologică. Aceste concepte au fost abordate și de către următorii lingviști: Anna Vejbițkaia, Alexei Dmitrievici Șmeliov, Olga Alexandrovna Arapova, Olga Mihailovna Lunțova, Marina Alexandrovna Hizova⁶, Maria Lvovna Kovșova, Natalia Veniaminovna Makșanțeva etc. Studii lingvoculturologice contrastive dedicate celor două concepte aparțin unor autori consacrați sau aflați în ascensiune, cum ar fi: Natalia Nikolaevna Muhina, Eleonora Viaceslavovna Akaeva, Tatiana Nikolaevna Vinokurova, Elena Anatolievna Oșeva, Upel Kerimbaevna Kadârkulova, Roza Piurvenovna Harcevnikova, Vladimir Naranovici Mușaev etc.

2. Conceptele „prieten”/„друг” și „prietenie”/„дружба” vs. lexemele „prieten”/„друг” și „prietenie”/„дружба”

Potrivit definițiilor de dicționar, *prietenul* este o „persoană de care cineva este legat printr-o afecțiune deosebită, bazată pe încredere și stimă reciprocă, pe idei sau principii comune”⁷, în timp ce *prietenia* este definită ca fiind un „sentiment de simpatie, de stimă, de respect, de atașament reciproc care leagă două persoane” sau o „legătură care se stabilește între persoane, pe baza acestor sentimente”⁸. În limba rusă, *prietenul* este definit ca o „persoană legată de cineva prin relații de

Bashkirskogo universiteta”. T. 19. №4, 2014, p. 1373–1377. Disponibil online: <file:///C:/Users/user/Downloads/ponyatie-kontsepta-v-lingvokulturologii-istoriya-razvitiya-struktura-klassifikaciya.pdf> (accesat în 10.06.2025).

⁴ Marina Vladimirovna Pimenova, *Metodologija konceptualnyh issledovanij*, în „Antologija konceptov”, T. 1. Pod red. V.I. Karsika, I.A. Sternina, Volgograd, «Paradigma» 2005, p. 16. Disponibil online: http://sternina.ru/files/757/4_Izbrannye_nauchnye_publicatii/Antologija_konceptov/Antologia_1.pdf (accesat în 3.06. 2025).

⁵ Luiza Hamzinovna Samsitova, G. M. Bajazarova, *lucr. cit.*, p. 1376. În original: «Складываваясь на основе личного и культурного опыта, концепты являются духовным наследием в сознании народа, результатом познания окружающего мира, отражающим языковую картину и национальный менталитет».

⁶ Pentru o prezentare detaliată vezi Elena Viacheslavovna Koniaeva, *Koncent «Druzha» no dannym nauchnyh issledovanij*, în „Sovremennye kommunikacii: Jazyk. Chelovek. Obschestvo. Kultura: sbornik statej”, Ekaterinburg, Izd-vo UMTS UPI, 2014, p. 45–51. Disponibil online: <https://elar.urfu.ru/handle/10995/28010> (accesat în 1.03.2025).

⁷ <https://dexonline.ro/definitie/prieten> (accesat în 5.05.2025).

⁸ <https://dexonline.ro/definitie/prietenie> (accesat în 5.05.2025).

prietenie”⁹, *prietenia* presupunând „relații apropiate bazate pe încredere reciprocă, afecțiune, interese comune”¹⁰.

După cum reiese din definițiile prezentate, analiza lexemelor „prieten” și „prietenie” permite evidențierea următoarelor trăsături noționale (conceptuale) ale celor două concepte investigate: ‘legătură’, ‘sentiment’, ‘afecțiune’, ‘încredere’, ‘stimă’, ‘respect’, ‘simpatie’, ‘atașament’; ‘reciproc’ (*stimă, atașament, încredere*), ‘comun’ (*idei, principii, interese*). Lista caracteristicilor specifice conceptelor „prieten” și „prietenie” nu este însă epuizată, dat fiind că dicționarele explicative nu sunt dicționare de concepte.¹¹

3. Proverbele – depozitare ale conceptelor fundamentale ale unui popor

3.1. Pornind de la etimologia cuvântului „дружба” (prietenie), Olga Alexandrovna Arapova și Rejda Mirgaleevna Gajsina înaintează ipoteza potrivit căreia „la baza conceptului se află metafora conceptuală a copacului, întrucât tocmai prezența unei asemenea metafore de bază poate să explice coexistența unor sensuri primare ale rădăcinii indo-europene **dhreugh*, precum, de pildă, «puternic, trainic, credincios», «a se ține laolaltă», «a urma unul după altul»”¹². Potrivit celor două cercetătoare, semantismul conceptului studiat este următorul: „o lume închisă – o comunitate umană solidă, ai cărei membri sunt conectați între ei prin comunicare zilnică și acțiuni reciproce, adică situațional; ei pot să nu aibă niciun fel de relații unii cu alții sau pot intra în diferite tipuri de relații.”¹³.

3.2. Proverbele diferitelor popoare sunt o sursă prețioasă pentru înțelegerea culturii acestora, fiind, adesea, considerate oglinzi ce reflectă reprezentările despre lume și viață. În limbi și în culturi diferite, conceptul fundamental „prietenie” va avea exprimări și reprezentări diferite.

Examinând câteva dintre proverbele despre prietenie existente în limbile română și rusă, vom încerca să descoperim caracteristicile specifice conceptelor „prieten”/„друг” și „prietenie”/ „дружба”. Pentru atingerea acestui obiectiv, vom face o incursiune în mentalul popular românesc și rusesc, vom afla care sunt

⁹ <https://dic.academic.ru/dic.nsf/es/109764> (accesat în 5.05.2025); în original: «Человек, связанный с кем-л. отношениями дружбы.».

¹⁰ <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/53126> (accesat în 5.05.2025); în original: «Бликие отношения, основанные на взаимном доверии, привязанности, общности интересов.».

¹¹ Afirmatie întâlnită și la M.V. Pimenova, *Ponjatijnye priznaki koncepta udovolstvie*, în „Konceptologicheskie i lingvokulturologicheskie issledovanija”, p. 95. Disponibil online: <file:///C:/Users/user/Downloads/ponyatijnye-priznaki-kontsepta-udovolstvie.pdf> (accesat în 4.04.2025).

¹² Olga Alexandrovna Arapova, Rejda Mirgaleevna Gajsina, *Koncept „Druzha”*, în „Antologija konceptov”, T. 1. Pod red. V.I. Karsika, I.A. Sternina, Volgograd, «Парадигма» 2005, p. 59. Disponibil online:

http://sternina.ru/files/757/4_Izbrannye_nauchnye_publicatii/Antologija_konceptov/Antologija_1.pdf (accesat în 3.04. 2025). În original: «в основе концепта ДРУЖБА лежит концептуальная метафора дерева, поскольку именно наличие подобной базовой метафоры способно объяснить сосуществование таких, например, исходных значений и.-е. корня **dhreugh*, как «крепкий, прочный, верный», «держаться вместе», «следовать друг за другом».

¹³ *Ibid.* În original: «замкнутый мир – прочное человеческое сообщество, члены которого связаны между собой повседневным общением и взаимными действиями, т.е. ситуационно; они могут не иметь друг с другом никаких отношений либо вступать в различного рода отношения.».

imaginile despre prietenie conservate în proverbele celor două popoare și vom descoperi alte concepte ce pot fi relaționate cu conceptele de care ne ocupăm.

3.3. Analiza de ansamblu a proverbelor românești și rusești ce reflectă conceptele în discuție relevă faptul că acestea vehiculează mesaje de tipul: prietenia se dobândește cu greutate, nu poate fi cumpărată, se verifică în timp, se menține cu sacrificii, trebuie prețuită, este mai importantă decât banii, este sinceră sau este dictată de interese, este pentru totdeauna sau este conjuncturală etc.

În cele ce urmează, în funcție de toate aceste aspecte identificate, proverbele vor fi grupate în cadrul anumitor secțiuni, evidențiindu-se, astfel, trăsăturile semantice ale conceptelor. Pentru fiecare categorie, se va putea observa existența proverbelor în ambele limbi supuse analizei, respectiv doar într-una dintre acestea, precum și identitățile, asemănările sau deosebirile lingviculturologice dintre proverbele din română și rusă. Prezentarea proverbelor va fi însoțită, în unele situații, de scurte comentarii. Corpusul proverbelor va fi alcătuit pe baza principalelor lucrări paremiografice românești și rusești (vezi *Bibliografia*). Pentru proverbele rusești se va prezenta traducerea literală însoțită de semnul grafic „*”, între paranteze pătrate fiind incluse cuvinte inexistente în proverbul rusec, date însă pentru a facilita o mai bună înțelegere a sensului. În cazul în care proverbul dintr-o limbă prezintă, în cealaltă limbă, un echivalent direct, între ele, se va utiliza semnul grafic „=”. Așezat între două proverbe, semnul „/” marchează variante de circulație asemănătoare, în timp ce, în interiorul proverbelor, semnaleză variațiile lexicale posibile în structura lor. Semnul italicizat „/” indică forma de distih a proverbelor românești (redată cu literă mare sau mică, în funcție de sursa din care au fost excerptate proverbele). Pentru acestea din urmă, am indicat sursele paremiografice și poziția la care sunt indicate¹⁴.

4. Importanța prieteniei în culturile română și rusă

4.1. Prietenia este o valoare prețuită în culturile română și rusă, rolul prieteniei fiind fundamental, atât la nivel general, cât și la nivel individual: *Omul fără amici e ca stânga fără dreapta* (Muntean, 5758) – Без друзей, что без рук. (*Fără prieteni e ca fără mâini.); Одной рукой и узла не завяжешь. (*Cu o singură mână, niciun nod n-o să legi.); *Om la om trage nădejde* (Muntean, 5678; Robea, 983); *Gardul fără proptește/cade în timpuri grele* (Muntean, 3781) – la sensul proverbului se ajunge indirect, pe baza analizei semantice și a asocierilor; На дружбе мир держится. (*Pe prietenie se ține lumea.); Ищи друзей, а враги сами найдутся. (*Caută-ți prieteni, că dușmanii vin singuri.); Нет друга – ищи, а нашёл – береги. (*N-ai un prieten – caută-l, l-ai găsit – păstrează-l.); Дружба созидает, вражда разрушает. (*Prietenia zidește, dușmănia distruge.) – se pot observa expresivitatea proverbelor românești și nuanțele pragmatice ale celor rusești.

Despre importanța prieteniei glăsuiește, în cheie ludică, proverbul românesc *Decât un dușman, mai bine zece prieteni* (Muntean, 3032). Proverbul *Fără câine-n bățatură,/Ești ca fără dinți în gură* (Muntean, 3563) face trimitere la

¹⁴ Pentru proverbele rusești nu s-a procedat în mod identic, deoarece acestea au fost preluate din resurse electronice (precizate la finalul lucrării).

o realitate specifică satului românesc tradițional (casa era păzită de „cel mai bun prieten al omului”) și sugerează importanța și necesitatea de a avea un prieten de nădejde.

Prietenii sunt foarte prețioși, având în vedere forța distructivă a dușmanilor: *Un dușman e destul să dărâme ce a lucrat o mie de prieteni* (Muntean, 7723); Друг строит тебе дом, враг роет могилу. (*Prietenul îți face casă, dușmanul îți sapă groapa.) – prietenul contribuie la prosperitate, iar dușmanul duce la pieire.

4.2. În mentalul rusesc, a avea prieteni echivalează cu a fi fericit: Кто дружбу водит, тот счастье находит. (*Cine leagă prietenie, acela găsește fericire.); Без дружбы нет счастья. (*Fără prietenie, nu există fericire.); Глуп совсем, кто не знает ни с кем. (*E prost cu totul cine nu se știe cu nimeni.).

Proverbele rusești au, adesea, o componentă emoțională: Кто не испытал дружбы, тот не жил. (*Cine n-a încercat prietenia, acela n-a trăit.); Друг имеется, так и сердце греется. (*Ai un prieten – ți se încălzește inima.); Без друга на сердце выюга. (*Fără un prieten, în inimă e vifor.) – ambele proverbe au în centru substantivul „inimă”; Дружка нет – не мил и белый свет. (*N-ai un prieten, nu ți-e dragă nici lumea albă.) – absența prieteniei duce la stări negative, iar lumea în care trăiești ajunge să nu-ți mai fie dragă.

4.3. Potrivit proverbelor românești și rusești, prietenia este greu de dobândit: *Cu anevoie un gând în două inimi a se ascunde poate* (Muntean, 2567); Дружба не гриб – в лесу не найдешь. (*Prietenia nu e ciupercă, nu o găsești în pădure.); Добрый друг не по конец рук. (*Un prieten bun nu e la capătul mâinilor.). Odată însă dobândită, prietenia aduce lumină și liniște, dar și certitudinea că este o cale bună de urmat, întrucât ferește de greșeli și dă siguranță: Где дружба и совет – там и свет. (*Unde e prietenie și sfat, acolo e și lumină.); Где дружба и совет, там и промахов нет. (*Unde e prietenie și sfat, acolo nu sunt greșeli.); Будете друг за дружку держаться – можете ничего не бояться. (*[Dacă] o să vă țineți unul de altul, puteți să nu vă temeți de nimic.).

4.4. Prietenia și prietenii nu au preț, nu se pot cumpăra, așa cum reiese din proverbul românesc și din echivalentele sale rusești: *Prietenii nu se cumpără cu bani*. (Muntean, 6312; Robea, 1114) – Дружбу/Друга за деньги не купишь. (*Prietenia n-o cumperi/Prietenul nu-l cumperi pe bani.); Дружбу деньгами не купишь, силой не возьмешь. (*Prietenia n-o cumperi cu bani, n-o ieși cu forță.).

Prieteniei i se răspunde cu prietenie, nu există altă monedă de schimb: За дружбу дружбой платят. (*Pentru prietenie, cu prietenie se plătește.).

4.5. Realitatea, oricât de îngrozitoare ar fi, este mai ușor de suportat, atunci când există relații de prietenie între semenii: Беда не так страшна, коли есть друзья. (*Nenorocirea nu-i atât de mare, dacă ai prieteni.). Prietenia există dincolo de distanța la care se află cei implicați într-o astfel de relație și nu poate fi distrusă cu ușurință: Для дружбы нет расстояний. (*Pentru prietenie nu există distanțe.); Расстояние дружбе не мешает. (*Distanța nu împiedică prietenia.). Practicarea prieteniei are puterea de a destabiliza posibili adversari: Где дружбой дорожат, там враги дрожат. (*Unde prietenia e prețuită, acolo dușmanii tremură.).

4.6. O serie de proverbe rusești, care valorizează importanța prieteniei, se remarcă prin expresivitatea lor sporită: Человек без друзей, что дерево без корней. (*Omul fără prieteni e ca un copac fără rădăcini.); Человек без дружбы, что дерево без корня. (*Omul, fără prietenie, e ca un copac fără rădăcină.); Дерево держится корнями, а человек – друзьями. (*Copacul se ține prin rădăcini, iar omul, prin prieteni.); Птицы сильны крыльями, а люди – дружбой. (*Păsările sunt puternice prin aripi, iar oamenii, prin prietenie.); Человек без друзей, что сокол без крыльев. (*Omul fără prieteni e ca șoimul fără aripi.). Toate aceste proverbe reflectă o anumită concepție de viață: pentru rusul tradițional, prietenia este vitală, întocmai cum sunt rădăcinile pentru copaci și aripile pentru păsări.

O altă comparație interesantă, în proverbele rusești, este comparația dintre prietenie și sare: Человек без друга, что еда без соли. (*Omul fără prieten e ca mâncarea fără sare.); Хлеб-соль вместе, а табачок врозь. (Pâinea și sarea – împreună, tutunul – separat.). Considerate cele mai importante alimente, pâinea și sarea sunt simbolul tradițional al ospitalității, prezența lor, în proverbe despre prietenie, relevând importanța acesteia, în viața rușilor¹⁵.

5. Prietenia și bogăția

5.1. Conform mentalității ambelor popoare, prietenia este neprețuită, nu poate fi cumpărată. Având o valoare inestimabilă, prietenia este mai de preț decât bogăția. Atât în proverbele românești, cât și în cele rusești, prietenii sunt considerați ca fiind o comoară: *Cine a aflat în lume prieten adevărat, / El o comoară bogată-n viața sa a câștigat* (Hințescu, 408); Друг – ценный клад, недругу никто не рад. (*Prietenul e o comoară valoroasă, de neprieten nimeni nu e bucuros.).

5.2. În ambele culturi, prietenii sunt mai importanți decât banii: *Un prieten face mai mult decât o pungă cu galbeni* (Muntean, 7721) – Доброе братство лучше богатства. (*Prietenia bună e mai bună ca bogăția.); *Nicio avere mai bună, decât prietenul cel bun.* (Golescu, 1424) – Друг денег дороже. (*Un prieten e mai scump decât banii.); Дружба дороже денег. (*Prietenia e mai de preț decât banii.). În rusă, există numeroase proverbe care ilustrează această idee: Не имей/Не держи сто рублей, а имей/а держи сто друзей. (*Să nu ai/Să nu ții o sută de ruble, ci să ai/să ții o sută de prieteni.); Не с деньгами жить, а с добрыми людьми. (*Nu cu banii să trăiești, ci cu oamenii buni.). Prin toate aceste proverbe, se subliniază valoarea pe care o are prezența unui prieten: spre deosebire de bani, care se cheltuiesc, prietenul poate rămâne pentru totdeauna. Banii nu pot înlocui un om bun, care poate liniști, poate sfătui, poate încuraja.

6. Prietenia și familia

6.1. Proverbul românesc *Omul cu rude nu pierde* (Muntean, 5733) atribuie familiei un rol foarte important, încredințând că rudele, prin statutul lor, au calități asemănătoare cu cele căutate sau demonstrate într-o relație de prietenie – ajutor, susținere sau protecție.

¹⁵ Vezi Natalia Veniaminovna Makshantseva, *Poslovitsy s konceptom «druzhba» v russkom yazyke kak otrazhenie narodnogo mentaliteta*, în „Mezhdunarodnyj nauchno-issledovatel'skij zhurnal”, № 6 (108) Часть 5, 2021, p. 169. Disponibil online: DOI: <https://doi.org/10.23670/IRJ.2021.108.6.171>, (accesat în 8.03.2025).

6.2. În proverbele rusești, prietenia este o valoare asociată cu familia: Без друга – сирота; с другом – семьянин. (*Fără un prieten, ești orfan; cu un prieten, ai o familie.); Кто друг прямой, тот брат родной. (*Cine e prieten drept, acela e frate bun.); Человек человеку – друг и брат. (*Omul îi este omului prieten și frate.).

O asociere specifică fondului cultural rusesc este asocierea „prieten – mamă”: Лучше матери друга не сыщешь (*Prieten mai bun ca mama nu găsești.); Нет такого дружка, как родная матушка (*Nu există așa prieten, cum este măicuța dragă.); Сыр калача белее, а мать всех друзей милее. (*Brânza e mai albă decât colacul, iar mama e mai scumpă decât toți prietenii.). Asocierea „prieten – mamă” nu este surprinzătoare, aceasta putând fi relaționată cu felul în care este resimțită prietenia: Дружба – дело святое. (*Prietenia e lucru sfânt.).

6.3. Proverbul rusesc Добрый друг лучше ста родственников. (*Un prieten bun este mai bun decât o sută de rude.) transmite ideea că relația de prietenie cu un singur om prevalează în fața relațiilor de sânge, mult mai puternice, cu condiția ca acesta să fie un prieten bun, un prieten adevărat, disproporția „unul – o sută” accentuând și mai tare importanța și prioritizarea prieteniei, în defavoarea relațiilor de rudenie. În mod similar, proverbul Хороший друг лучше плохой родни. (*Un prieten bun e mai bun decât un neam prost.) conferă un statut mai înalt prieteniei, nu familiei. Raporturile de prietenie sunt mai presus decât cele familiale, „deoarece reprezintă o garanție a trăinicieii unui întreg colectiv”¹⁶.

6.4. În mentalitatea rusească, statutul prieteniei este unul foarte înalt, aflându-se cel puțin la egalitate cu statutul familiei: Три друга: отец, мать, да верная жена. (*Trei prieteni [există/avem]: tatăl, mama și soția credincioasă.); Отец – сокровище, брат – опора, а друг – и то, и другое. (*Tatăl este o comoară, fratele – un sprijin, iar prietenul – și una, și alta.) – este puternic evidențiată ideea că prietenul valorează foarte mult; Друзей выбираем сами, а родичей – каких Бог пошлёт. (*Prietenii ni-i alegem singuri, iar neamurile – cum ni le trimite Dumnezeu.) – întrucât rudele nu se aleg, există posibilitatea ca ele să nu corespundă nevoilor sufletești și deci să nu se ridice la înălțimea prietenilor aleși după anumite principii sau așteptări.

6.5. Asocierea „prieten – rudă” există și în proverbul românesc *Mai bun este prietenul de aproape, decât ruda de departe.*, însă, aici, prietenia este valorizată prin prisma unui parametru spațial, prietenul fiind preferat rudei, datorită prezenței din imediata apropiere.

7. Prietenia înseamnă protecție și siguranță

1.1. Prezența unui prieten te apără de dușmani: *Când câinii veghează, / lupii nu cutează* (Muntean, 2287) – când cineva de nădejde stă de pază, posibilele pericole sunt anihilate. Prin intermediul comparației, proverbul rusesc Хорошая дружба, что укрепленный дзот. (*O prietenie bună e ca o cazemată fortificată.)

¹⁶ Upel Kerimbaevna Kadyrkulova, Roza Pjurvenovna Harchevnikova, Vladimir Naranovich Mushaev, *Paremiologicheskoe vyrazhenie koncepta «druzhba» v raznostrukturyh jazykah*, în „Vestnik kalmytskogo universiteta”, № 3 (63), 2024, p. 75. Disponibil online: DOI: 10.53315/1995-0713-2024-63-3-72-78 (accesat în 2.02.2025). În original: «потому что они являются залогом прочности всего коллектива».

redă, foarte plastic, ideea că o prietenie adevărată, trainică, oferă siguranță și protecție.

7.2. Eforturile de a păstra o prietenie sunt recompensate, prietenia având un rol de protecție a celor implicați în relație: *Cel ce apără pe mai mulți, acela dobândește și prieteni mai mulți.* (Golescu, 1475); Дружбой друг друга не обидишь, а защитишь. (*Prin prietenie, nu-l superi pe celălalt, ci îl aperi.).

7.3. Protecția și siguranța pot fi oferite și într-un alt mod, care nu are legătură cu integritatea fizică. De pildă, într-o prietenie, cuvintele au mare importanță și, de aceea, trebuie mânuite cu atenție: *Cuvântul întâi să-l cioplești, apoi să-l arăți* (Muntean, 2739). Cuvintele au forță tămăduitoare și, cu atât mai mult, în împrejurări grele, trebuie alese cu grijă: *Cuvântul mângâios la întristare/este ca numele doftorului la zăcare* (Muntean, 2740). Cuvintele au forță distrugătoare: Ветер рушит горы, а слово – дружбу. (*Vântul răstoarnă munții, iar cuvântul – prietenia.).

Prietenii trebuie menajați, observațiile nu li se fac în prezența altora: *Pe prieten în spate să-l bați.* (Golescu, 1319) – uneori, și acest tip de comportament prevenitor poate proteja și oferi siguranță.

8. Prietenia presupune ajutor și sfat

8.1. Prezența prietenilor înseamnă ajutor acordat la nevoie, în timp ce omul fără prieteni nu are pe cine se bizui: *Vai de cel ce merge singur, că, atunci când va aluneca, n-are cine-l ridica.* (Zanne, 9598; Golescu, 232; Dodu-Bălan, 843); *Ca să te poți scărpină bine,trebuie să ai de cine* (Muntean, 1642); Кто оторвался от друзей и товарищей, тому не на кого рассчитывать в беде. (*Cine s-a rupt de prieteni și de camarazi, acela n-are pe cine conta, la necaz.).

8.2. Un prieten îți ușurează povara, ajutându-te să traversezi mai ușor greutățile: Два горя вместе, третье пополам. (*Două necazuri împreună, al treilea, e pe jumătate.); С другом и горе пополам разгорюешь. (*Cu un prieten, și necazul îl împarți pe din două.).

8.3. De prieteni și de sfaturile lor are nevoie oricine, indiferent de statutul pe care-l are sau de nivelul la care se situează: И мудрому человеку совет требуется. (*Și omul înțelept are nevoie de sfat.).

9. Prietenia implică efort și sacrificiu

9.1. Conform imaginarii românesc, este de datoră omului să ajute, chiar nefiind dator cu aceasta: *Omul e dator, când nu e dator nimic* (Muntean, 5748).

Într-o prietenie, trebuie să fii de ajutor, trebuie să-ți îndeplinești datoria de prieten, așa cum reiese din prima parte a proverbului românesc *Ajută pe prieten, după datorie; ajută și pe vrăjmași, ca să-i dobândești prieteni* (Golescu, 1429).

9.2. Prietenia implică ideea de jertfă: Дружба не боится жертв. (*Prietenia nu se teme de sacrificii.). De dragul prieteniei, se fac sacrificii, de la cele mai neînsemnate, la sacrificiul suprem: *A-și beli nasul pentru cineva* (Muntean, 1121); *A-și scoate ochii pentru cineva* (Muntean, 1146) – pentru un prieten, se sacrifică bunăstarea trupească; Для милого дружка и серёжка из ушка. (*Pentru prietenul drag, [dai] și cerceul din ureche.); Для милого друга – и коней из плуга. (*Pentru prietenul drag, [dai] și caii de la plug.) – pentru un

prieten, se sacrifică bunăstarea materială; Для милого друга семь верст не околица. (*Pentru un prieten drag, șapte verste nu înseamnă un ocol.); Сам погибай, а товарища выручай. (*Însuți să pieri, dar pe tovarăș să-l salvezi.); Товарищ за товарища в огонь бросится. (*Camarad pentru camarad în foc se aruncă.); Дружбу водить – себя не щадить. (*A duce o prietenie înseamnă a nu se cruța pe sine.) – pentru un prieten, te sacrifici cu totul.

A-ți da viața pentru un prieten se consideră a fi cea mai înaltă formă de iubire: Больше той любви не бывает, как друг за друга погибает. (*Nu există iubire mai mare decât aceea, când cineva moare pentru altcineva.).

Este interesant de observat că, pe de altă parte, dăruirea de sine totală nu este recomandată: *Cămașa e mai aproape de piele decât haina* (Muntean, 1679) – Друга люби, а себя не губи. (*Pe prieten iubește-l, dar pe tine nu te păgubi.) – prins într-o relație de prietenie, nu trebuie să uiți nici de propria persoană. Referitor la modul în care se raportează rușii la prietenie, din această perspectivă, I.S. Sinkevich notează: „Rusul este destul de contradictoriu în relația sa față de prieteni: alături de disponibilitatea de a jertfi ce are mai drag și mai de preț, există un anumit egoism, o preocupare pentru propria bunăstare”¹⁷.

9.3. Conform proverbelor din română și din rusă, eforturile din cadrul unei relații de prietenie pot fi și de natură materială: *Prietenii se țin cu cheltuială*. (Muntean, 6313; Robea, 1115); Жалеть мешка – не видать/не завести дружка. (*A-ți părea rău de pungă înseamnă a nu vedea/a nu avea prieten.). Există și situația inversă, în care e de dorit să nu ai pierderi materiale, în susținerea unei prietenii: Будь друг, да без убытку. (*Fii prieten, dar fără pierderi.).

9.4. Uneori, efortul se poate concretiza și prin gestul de a cere iertare: *La orice greșeală să ceri iertăciune, fie și de la cel mai mic, că cinste mare îți face ție* (Golescu, 1600).

9.5. Un bun prieten va lua lucrurile, întotdeauna, așa cum sunt, fără să resimtă ideea de sacrificiu sau de disconfort: Для друга всё не туго/не тяжело/не скучно). (*Pentru un prieten nimic nu e anevoios/nu e greu/nu e sărăcăcios.

10. Prietenia și concesiile

10.1. Potrivit imaginarului rusesc, într-o relație de prietenie, se fac concesiile de tot soiul: Лучше выслушать упреки друга, чем потерять его. (*Mai bine să ascuți reproșurile unui prieten, decât să-l pierzi.) – comparativ cu pierderea unui prieten, tolerarea unui comportament inconvenabil este de preferat; Другу угодить, себе досадить. (*Ca să-i faci pe plac prietenului, pe tine să te săcăi/să te necăjești.) – concesiile se fac prioritizând nevoile celuilalt, în defavoarea propriei persoane.

10.2. Idealizarea sau pretențiile exagerate împiedică crearea unei relații de prietenie, concesiile impunându-se: *Cine caută prieteni fără cusur, fără prieteni rămâne* (Muntean, 1932) – Тот, кто ищет друзей без недостатков, сдружится

¹⁷ I.S. Sinkevich, *K voprosu o nacionalno-kulturnoj specifike konceptov «ljubov» i «druzhba» v anglijskoj, nemetskoj i ruskoj paremiologii*, УДК: 81' 243. Disponibil online: <https://api-mag.kursksu.ru/media/pdf/001-15.pdf> (accesat în 1.04.2025).

лишь с разочарованием. (*Acela care caută prieteni fără cusururi se va împrieteni doar cu dezamăgirea.). Prietenilor li se pot trece cu vederea anumite neajunsuri: *De nu te cunoșteam,/La tine nu veneam* (Muntean, 3132). Pe de altă parte, la un anumit tip de comportament, se poate răspunde cu aceeași monedă: *Pe cel ce te îndatorează, îndatorează-l și tu pe el, îndoit și întreit* (Golescu, 2174).

10.3. De dragul prieteniei, se fac concesii, dar cu limite: *Să fii bun și blând la toate,/Dar până unde se poate*. (Robea, 1181). De asemenea, există și anumite tabuuri în a oferi și a cere, într-o relație de prietenie: *Împrumutare de orice lesne se poate face, iar de muiere și de bărbat, niciodată și nicidecum*. (Golescu, 2072). Despre limite, mai exact despre delimitarea chestiunilor de serviciu de cele care privesc, strict, prietenia, vorbește și proverbul rusesc Дружба дружбой, а служба службой. (*Prietenia este prietenie, iar serviciul este serviciu.) – cele două tipuri de relații se separă, ceea ce ține de serviciu se tratează cu profesionalism și cu responsabilitate, fără favorizarea relațiilor de prietenie.

11. Prietenia și interesul personal

11.1. Proverbul românesc *De când lumea s-a zidit, interesul n-a lipsit*. (Golescu, 1714) redă, tranșant, adevărul că unele relații de prietenie se pot construi din interes. Cel ce se gândește însă doar la propriul interes, fără a ține seama de ceilalți, nu este văzut cu ochi buni: *Cel ce numai al său interes socotește, iar la folos obștesc nicicum mai gândește, cumplit om se socotește* (Golescu, 1711).

Și în limba rusă există proverbe din care reiese că interesul personal este cel care primează: *Всяк добр, да не до всякого*. (*Toată lumea este bună, dar nu cu toată lumea.); *Все бобры добры до своих бобрят*. (*Toți castorii sunt buni cu puii lor.).

11.2. Așa-zisa prietenie poate fi dictată de interes, prietenii apărând sau dispărând, în funcție de ceea ce li se poate oferi: dacă pot profita, rămân, dacă nu au nimic de câștigat, bat în retragere: *Când are toate adunate/Atunci la toți este frate* (Muntean, 2270); *Când îmi merge bine,/Toți îs cu mine,/Când îmi merge rău,/Rămâi numai eu* (Muntean, 2326).

Prietenia din interes se dovedește însă a nu fi prietenie adevărată: *Плохой друг подобен тени: только в светлые дни его видишь*. (*Prietenul rău seamănă cu umbra: numai în zilele senine îl vezi.).

11.2.1. Proverbul românesc *Până oala colcăiește, prietenul ne trăiește* (Golescu, 736) face trimitere la faptul că, atunci când masa e îmbelșugată, și casa e plină de prieteni. Aceeași idee este transmisă și prin numeroase proverbe din limba rusă: *Есть пирожки – есть и дружки, нет пирожков – нет и дружков*. (*Ai plăcinte, ai și prieteni, n-ai plăcinte, n-ai nici prieteni.); *Есть брага да пирожки, так есть и други/и дружки*. (*Ai bragă și plăcinte, atunci, ai și prieteni.); *Когда горшок кипит, то и в друзьях нет недостатка*. (*Când oala fierbe, atunci nici de prieteni nu duci lipsă.); *Дружба в обед, а как скатерть со стола – и дружба сплыла*. (*Prietenie la masa de prânz, dar, odată ce fața de masă este dată jos, și prietenia a dispărut/s-a topit.).

În momente de sărbătoare, prietenii sunt prezenți: *На пиру много друзей*. (*La petrecere, sunt mulți prieteni.); *У пива, у бражки все дружки*. (*La bere, la

bragă, toți sunt prieteni.). În vremuri bune, toată lumea pare a-i fi omului prietenă, însă, în momentele grele, acestuia îi rămân alături doar prietenii adevărați: Веселишься, ешь да пьешь – так любой дружок хорош, а в день горя хороша только близкая душа. (*Te veselești, mănânci și bei – atunci, orice prieten e bun, iar în ziua necazului, e bun doar un suflet apropiat.). Aceeași idee este redată, în limba română, prin proverbul *Prieteni ai mesei, iar nu ai nevoii* (Hîntescu, 2372).

11.2.2. Când apar neajunsurile și necazurile, prietenii dispar: Скатерть со стола – и дружба сплыла. (*Fața de masă luată de pe masă, și prietenia a dispărut/s-a topit.); Хлеба нет – друзей и не бывало. (N-ai pâine, nici prieteni nu mai ai.); Чёрный день придёт – приятели откинутся. (*Va veni o zi neagră, amicii se vor retrage/vor da înapoi.). În momentele critice, rămân neclintiti doar adevărații prieteni.

11.2.3. Unele proverbe din limba rusă fac referire, simultan, la ambele situații, și la cele faste, și la cele nefaste: При пире, при бражке – все дружки; при горе, кручине – нет никого. (*Când e petrecere, când e bragă, toți sunt prieteni; când e necaz și tristețe, nu e nimeni.); На обеде все соседи; а пришла беда, они прочь, как вода. (*La masa de prânz, sunt toți vecinii; a apărut un necaz, s-au dat în lături, ca apa.); Как при пире, при беседе – много друзей; как при горе, при кручине – нет никого. (*Când e petrecere și vorbă, sunt mulți prieteni; când e necaz și tristețe, nu e nimeni.).

11.3. Uneori, prietenii pot fi de scurtă durată, din cauza conflictelor de interese: Друзья – до первой кости. (*Prieteni, până la primul os.).

11.4. Există și situația inversă, când este prețuită prietenia, nu avantajele ce derivă din aceasta: Не дорога гостьба, дорога дружба. (*Nu ospetia este prețioasă, ci prietenia.); Не дорог подарок, дорога любовь. (*Nu cadoul este prețios, ci dragostea.).

12. Concluzii

12.1. Conceptele „prietenie”/„дружба” și „prieten”/„друг” sunt bogat reprezentate în proverbele limbilor română și rusă. În ambele culturi tradiționale, prietenia este una dintre cele mai importante valori umane¹⁸, acest aspect reflectându-se în numeroase proverbe, așa cum se poate observa, în urma analizei de mai sus. Sensurile conceptuale desprinse din proverbele analizate sunt următoarele: prietenia este ceva prețios, ce nu poate fi cumpărat; prietenii sunt mai presus decât banii, sunt adevărate comori, ce trebuie prețuite; prietenia este

¹⁸ În alte culturi, situația se prezintă altfel. Vezi Natalia Nikolaevna Muhina, *Axiologicheskii potentsial posloviits i pogovorok v angliiskom i russkom yazykah*, în „Vestnik Moskovskogo gorodskogo pedagogicheskogo universiteta”. Seriya Filologiya. Teoriya jazyka. Jazykovoe obrazovanie, p. 86. Disponibil online: file:///C:/Users/user/Downloads/aksiologicheskii-potentsial-posloviits-i-pogovorok-v-angliiskom-i-russkom-yazykah.pdf (accesat în 7.04.2025); analizând conceptul „prietenie”, în 230 de proverbe și zicători rusești, respectiv în 60 de pareții englezești, autoarea concluzionează: „Această disparitate nu poate fi accidentală și indică faptul că prietenia ocupă un loc important în imaginea lumii poporului rus, în timp ce, în conștiința anglo-saxonă, prietenia nu este o valoare atât de importantă.” (t.n.). În original: «Такой диспарат не может быть случайным и говорит о том, что дружба занимает важное место в образе мира русских людей, тогда как в англосаксонском сознании дружба не является столь важной ценностью.».

echivalentă cu bogăția și cu fericirea; prietenia presupune înțelegere, sprijin, reciprocitate, ajutor și sfat, dar și efort, sacrificiu și concesi. Astfel, trăsăturilor conceptuale identificate pe baza definițiilor de dicționar – ‘legătură’, ‘sentiment’, ‘afecțiune’, ‘încredere’, ‘stimă’, ‘respect’, ‘simpatie’, ‘atașament’; ‘reciproc’ (*stimă, atașament, încredere*), ‘comun’ (*idei, principii, interese*) –, care, de asemenea, transpar din proverbele românești și rusești prezentate în lucrarea noastră, li se adaugă și următoarele: ‘bogăție’ (3/6)¹⁹, ‘familie’ (2/12), ‘protecție’, ‘siguranță’ (5/3), ‘ajutor’, ‘sfat’ (2/4), ‘efort’, ‘sacrificiu’ (8/12); ‘concesie’ (5/4), ‘interes personal’ (6/19). Analizând prezența acestor noi sensuri conceptuale, în proverbele din limbile română și rusă, prin raportare la numărul acestora, constatăm că toate sensurile identificate sunt prezente în ambele limbi, sensurile ‘familie’ și ‘interes personal’ fiind specifice, preponderent, proverbelor rusești.

12.2. Informațiile lingvoculturale din conținutul celor **39** de proverbe românești și al celor **93** de proverbe rusești prezentate în lucrarea noastră conduc la cunoașterea și la conștientizarea specificului național-cultural românesc și rusesc, la înțelegerea viziunii despre prietenie a popoarelor român și rus și, în general, la îmbogățirea reprezentărilor culturologice.

Bibliografie

Corpus – surse în limba română:

- DODU-BĂLAN, Ion, *Cartea înțelepciunii populare. Proverbe*, Ediție îngrijită, prefață și bibliografie, București, Editura Minerva, 1974.
- GOLESCU, Iordache, *Proverbe comentate*. Ediție îngrijită de Dr. Gh. Paschia, București, Editura Albatros, 1973.
- HINȚESCU, I.C., *Proverbele românilor*. Ediție îngrijită de Constantin Negreanu și Ion Bratu, Timișoara, Editura Facla, 1985.
- MUNTEAN, George, *Apa trece, pietrele rămân. Proverbe românești*. Ediție îngrijită, prefață, glosar și indice, București, Editura pentru Literatură, 1966.
- ROBEA, Mihail M., *Proverbe, zicători, ghicitori și strigături*, București, Casa Editorială Muntenia, 2003.
- ZANNE, IULIU A., *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia. Proverbe, ziceri, povețe, cuvinte adevărate, asemănări, idiotisme și cimilituri*. Vol. II. Ediție îngrijită de Roxana Vieru. Prefață de Ioan Milică, Iași, Editura Vasiliana '98, 2019.

Corpus – surse în limba rusă:

- DAL, Vladimir Ivanovici, *Poslovitsy russkogo naroda*. Disponibil online: https://dic.academic.ru/dic.nsf/dahl_proverbs/37/%D0%94%D0%A0%D0%A3%D0%93 (accesat în 9.03.2025).
- ZHUKOV, Vlas Platonovici, *Slovar russkih poslovits i pogovorok*. Izdanie tretje, stereotipnoe, Moskva, Izd-vo: «Sovetskaja Enciklopedia», 1966. Disponibil online: https://fileskachat.com/view/115262_163ca5b4f15b447e4572b779bf9e2973.html (accesat în 4.01.2025).
- MOKIENKO, Valeri Mihailovich, NIKITINA, Tatiana Ghennadievna, *Slovar pskovskih poslovits i pogovorok*, Sankt-Peterburg, Izd-vo «Norint», 2001. Disponibil online: https://imwerden.de/pdf/slovar_pskovskikh_poslovits_i_pogovorok_2001__ocr.pdf (accesat în 9.03.2025).

¹⁹ Cifrele se referă la numărul proverbelor ilustrative, în română/în rusă.

SNEGIRIOV, Ivan Mihailovich, *Russkie narodnye posloviitsy i pritchi*, Moskva: Izd-vo «Indrik», 1999. Disponibil online: <https://www.booksite.ru/fulltext/snegir/text.pdf> (accesat în 9.03.2025).

Lucrări și studii de specialitate:

AKAEVA, Eleonora Viacheslavovna, VINOKUROVA, Tatiana Nikolaevna, *Koncept «Druzhba/Friendship» v russkih i anglijskih poslovitsah*, în „Sovremennaja nauka”. Serija: Gumanitarnye nauki, №2, 2019, p. 104–107. Disponibil online: <http://www.nauteh-journal.ru/files/ce131dd2-eb75-428d-9b86-059e71e7d62b> (accesat în 1.03.2025).

ARAPOVA, Olga Alexandrovna, GAJSINA, Rejda Mirgaleevna, *Koncept «Druzhba»*, în „Antologija konceptov”, T. 1. Pod red. V.I. Karsika, I.A. Sternina, Volgograd, «Paradigma», 2005, p. 58–80. Disponibil online: http://sterninia.ru/files/757/4_Izbrannye_nauchnye_publicatii/Antologija_konceptov/Antologia_1.pdf (accesat în 3.04. 2025).

KADYRKULOVA, Upel Kerimbaevna, HARCHEVNIKOVA, Roza Pjurvenovna, MUSHAEV, Vladimir Naranovich, *Paremiologicheskoe vyrazhenie koncepta «druzhba» v raznostrukturyh jazykah*, în „Vestnik kalmytskogo universiteta”, № 3 (63), 2024, p. 72–78. Disponibil online: DOI: 10.53315/1995-0713-2024-63-3-72-78 (accesat în 2.02.2025).

KONJAEVA Elena Viacheslavovna, *Koncept «Druzhba» po dannym nauchnyh issledovanij*, în „Sovremennye kommunikacii: Jazyk. Chelovek. Obschestvo. Kultura: sbornik statej”, Ekaterinburg, Izd-vo UMTS UPI, 2014, p. 45–51. Disponibil online: <https://elar.urfu.ru/handle/10995/28010> (accesat în 1.03.2025).

MAKSHANTSEVA, Natalia Veniaminovna, *Posloviitsy s konceptom «druzhba» v russkom jazyke kak otrazhenie narodnogo mentaliteta*, în „Mezhdunarodnyj nauchno-issledovatel'skij zhurnal”, № 6 (108) Часть 5, 2021, p. 166–170. Disponibil online: DOI: <https://doi.org/10.23670/IRJ.2021.108.6.171> (accesat în 8.03.2025).

MUHINA, Natalia Nikolaevna, *Axiologicheskij potencial posloviits i pogovorok v anglijskom i russkom jazykah*, în „Vestnik Moskovskogo gorodskogo pedagogicheskogo universiteta”. Serija Filologija. Teorija jazyka. Jazykovoe obrazovanie, p. 84–88. Disponibil online: <file:///C:/Users/user/Downloads/aksiologicheskij-potentsial-posloviits-i-pogovorok-v-anglijskom-i-russkom-yazykah.pdf> (accesat în 7.04.2025).

PIMENOVA, Marina Vladimirovna, *Konceptualnye issledovaniya i nacionalnaja mentalnost*, în „Gumanitarnyj vektor”, № 4 (28), 2011, p. 126–132. Disponibil online: <file:///C:/Users/user/Downloads/kontseptualnye-issledovaniya-i-natsionalnaya-mentalnost.pdf> (accesat în 7.05.2025).

PIMENOVA, Marina Vladimirovna, *Ponjatijnye priznaki koncepta udovol'stvie*, în „Konceptologicheskie i lingvokulturologicheskie issledovaniya”, p. 91–96. Disponibil online: <file:///C:/Users/user/Downloads/ponyatiynye-priznaki-kontsepta-udovol'stvie.pdf> (accesat în 4.04.2025).

PIMENOVA, Marina Vladimirovna, *Metodologija konceptualnyh issledovanij*, în „Antologija konceptov”, T. 1. Pod red. V.I. Karsika, I.A. Sternina, Volgograd, «Paradigma» 2005, p. 16. Disponibil online: http://sterninia.ru/files/757/4_Izbrannye_nauchnye_publicatii/Antologija_konceptov/Antologia_1.pdf (accesat în 3.06. 2025).

SAMSITOVA, Luiza Hamzinovna, BAJNAZAROVA, G. M., *Ponjatie koncepta v lingvokulturologii: istorija razvitiya, struktura, klassifikacija*, în „Vestnik Bashkirskogo universiteta”. T. 19. № 4, 2014, p. 1373–1377. Disponibil online: <file:///C:/Users/user/Downloads/ponyatie-kontsepta-v-lingvokulturologii-istoriya-razvitiya-struktura-klassifikatsiya.pdf> (accesat în 10.06.2025).

SINKEVICH, I.S., *K voprosu o nacionalno-kulturnoj specifice konceptov «ljubov» i «druzhba» v anglijskoj, nemetskoj i russkoj paremiologii*, УДК: 81' 243. Disponibil online: <https://api-mag.kursksu.ru/media/pdf/001-15.pdf> (accesat în 1.04.2025).